

INFORMACIJOS

Nr. 7 (30)

1953 m. vasario 11 d.

PLB Vokietijos Krašto Valdybos "Informacijos" yra savaitinis Krašto Valdybos organas, skiriamas tik spaudai, rankraščio teisėms.

Redakcijos, pasinaudojančios čia dedamomis žiniomis ir streipsniais, maloniai prašomos nurodyti šaltinį: PLB Vok. "Informacijos".

EUROPOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖJE

Šveicarija

Šveicarijos lietuviai šelpia Vasario 16 gimnazija ir vargo mokyklas Vokietijoje

PLB Šveicarijos Krašto Valdybos pirmininko, inž. J. Stankaus, rūpesčiu, šveicarų tarpe vedamas plataus masto vajuš Vasario 16 gimnazijai ir vargo mokykloms Vokietijoje sušelpti. Atskirais laiškais daugiausia buvo kreiptasi į varias firmas ir prekybines bendroves.

Šiuo metu PLB Šveicarijos Krašto Valdyba praneša, kad jau išsiunčiami didesni kiekiai vajuš metų surinktų maisto produktų. Inž. J. Stankus labai energingai rūpinasi to vajuš pravedimu, kas mums visiems yra gražus pavyzdys, parodas, jog ir negausi lietuvių bendruomenė gali daug mūsų bendriems reikalingam padėti.

Rinkliava tęsiama toliau ir PLB Šveicarijos Krašto Valdybos pirmininkui pavyko susitarti su keliais dideliais šveicarų leikraščiais, kurie idės atitinkamus atsišaukimus ir nuotraukas.

Lietuvis kalbės per šveicarų radio

Š.m. vasario 21 d., 19,30 val., per Šveicarijos radio Beromünster aktualiais lietuviškais reikalais kalbės PLB Šveicarijos Krašto Valdybos pirmininkas, inž. J. Stankus.

Šveicarų įmonė ieško lietuvių inžinieriaus

Viena šveicarų pramonės firma kreipėsi į PLB Šveicarijos Krašto Valdybos pirmininką, inž. J. Stankų, siūlydama suteikti vietą savo įmonėse lietuviui inžinieriui arba technikui, šiluminių ir klimatinų įrengimų specialistui. Be to, ta pati firma ieško konstruktoriaus arba patyrusio braižytojo šiluminių aparatų gamybos srityje.

Suinteresuotieji prašomi kreiptis betarpiai į PLB Šveicarijos KV pirmininką, inž. J. Stankų, Zürich 6, Sonnestr. 31

Vokietija

Iškilmingai minės Vasario 16

PLB Bonnos apylinkės Valdyba, kurios pirmininku yra teisininkas A. Zarskus, rūpestingai ruošiasi galimai iškilmingiau paminėti Vasario 16 šventę. Minėjimas kviečiami eilė žymesnių svečių iš vokiečių ir užsieniečių tarpo, kaip Augštasis Komisaras Tremtinių Reikalams Vokietijoje, Mr. Rorholt, jo pavaduotojas Mr. Pearman Wilson, ICME (Tarptautinės Migracijos Organizacijos) direktorius, Bad Godesbergo burmistras ir miesto direktorius, Pabaltijo Instituto direktorius, Bonnos universiteto profesoriai ir kt. Dėroma pastangų, kad minėjimas būtų transliuojamas per Kölno radiofoną.

Lietuvių Latvių Vienybė mini Vasario 16

Lietuvių Latvių Vienybės centrinis skyrius Hannoverėje, vadovaujamas Lietuvių Latvių Vienybės pirmininko, mag. J. Bračo, š.m. vasario mėn. 12 d. ruošia Lietuvos Nepriklausomybės šventės minėjimą. Minėjimas pakviestas kalbėti PLB Vokietijos Krašto Valdybos pirmininkas, inž. Pr. Zundė.

LVV centro skyrius numato taip pat suruošti ir Estijos Nepriklausomybės šventės minėjimą.

Pasitarimas tremtinių reikalais Hannoverėje

Augštajam Komisarui Tremtinių Reikalams pasiūlius, Žem. Saksonijos vidaus reikalų ministerijos pabėgėlių skyrius š.m. vasario 6 d. sušaukė tarptautinių šalpos organizacijų - ICWC, LWF ir kt. - ir tautinių tremtinių komitetų atstovų posėdį.

Augštojo Komisarų įstaigą atstovavo ir pranešimus padarė Dr. Jahn. Lietuvius posėdyje atstovavo PLB Vokietijos Krašto Tarybos narys ir Krašto Valdybos bendradarbis, p. J. Glemža.

Dr. Jahn nurodė, kad išleistas tremtiniams įstatymas (Gesetz über die Rechtsstellung heimatloser Ausländer in Bundesgebiet, vom 25. April, 1951) turi trūkumų ir kad esą paruošti papildymai, kurie, reikia tikėtis, neužilgo bus priimti ir taisyti.

Esą daug tremtinių, kurie neturi dokumentų, įrodančių, jog jie priklauso tai pačiai tremtinių kategorijai, kaip ir aprūpintieji IRO pažymėjimais. Augštojo Komisarо įstaiga, jiems prašant, gali parūpinti atitinkamus pažymėjimus. Ši įstaiga yra perėmusi iš IRO visus likusius asmenų pažymėjimus ir bylas. Tokių pažymėjimų išdavimas kartais gali užtrukti ilgesnį laiką, dėl esamos gausybės dokumentų. Augštojo Komisarо nusistatymas yra, kad kiekvienas tremtinys (heimatloser Ausländer) - nichtdeutsche Flüchtling turėtų atitinkamą pažymėjimą.

Posėdyje buvo daug kalbų sukelta dėl vokiečių įstaigose nevienodo tremtinių traktavimo, išduodant jiems pasus. Žemut. Saksonijos įstaigos, išduodamos Fremdenpasus, prideda štampaną "Heimatloser Ausländer". Dr. Jahn paaiškino, kad, pagal 1952 m. gegužės mėn. 31 d. nurodymus, tremtiniai turi gauti Londono Konvencijos nustatytą Reisepass-Reiseausweis. Gi jei įstaigos išduoda kitokius pasus, tai, matoma, nurodymai ne visur dar taikomi. Vidaus reikalų ministerijos atstovas pažadėjo susižinoti su pasų įstaiga ir šį reikalą išaiškinti.

Toliau Dr. Jahn suteikė informaciją Lastenausgleich įstatymo reikalui.

Lietuviai kursis savose sodybose

Kaiserslauterno lietuviai, kurių ten yra apie 200 ir kurių daugumą dirba amerikiečių darbo kuopose, daro pastangas susiburti į lietuviškas sodybas. Tuo reikalu Kun. Bronius Lubinas šiomis dienomis lankėsi pas Kaiserslauterno miesto burmistrą, kur buvo maloniai priimtas. Jam buvo pažadėta, kad miestas tam tikslui perleis lietuviams sklypą palankiomis sąlygomis.

Tiriamas galimybės, kaip geriausiai sutelkti tam tikslui reikalingų lėšų. Kaiserslauterne yra geros darbo sąlygos ir neabejotina, kad, vietiniams lietuviams pradėjus čia statyti savas sodybas, prie jų prisijungtų daug lietuvių ir iš kitų vietovių.

IŠ VOKIEČIŲ SPAUDOS

Pasikeitęs Klaipėdos kraštas

Tokia antrašte 1953 m. sausio 30 d. "Bayreuther Tagblatt" dėda straipsnį, kuriame rašo, kad Klaipėdos miestas yra padarytas sostine naujos srities, kuri siekia toli į Žemaitiją. Visa sovietinę Lietuvą dabar sudaro Vilnius, Kauno, Šiaulių ir Klaipėdos sritys. Klaipėdoje esą ypatingai daug sovietų kariuomenės. Nemirsetoje (Nimmersatte) įrengta kariuomenės stovykla. Neringa paversta didžiuliu medžiagos ir karinių reikmenų sandėliu, kur net ir kariuomenei priklausančiam asmeniui tegali išžengti su ypatingais NKVD leidimais.

Žvejų padėtis bloga. Klaipėdos uoste naudojimui tinkamų kuterių esą 70, iš kurių dalis reparacijų sąskaiton būvę gauta iš Vokietijos. Nuo kiekvieno iš tų kuterių, pagal planą, turi būti atiduota 85 tonos žuvies. Mėnesinis žvejo uždarbis tesiekias 250-400 rublių, iš kurių 10 % jis turi kas mėnesį išmokėti valstybės paskolai.

Dėl blogo maisto produktų pristatymo ir paskirstymo, išbujojusi juodoji rinkla, prieš kurią ir policija yra bejėgė. Klaipėdoje policija ir šiaip turinti daug darbo, nes ji, kaip jūros uostas su nemažu prekybiniu judėjimu, yra lyg koks plyšys į likusįjį pasaulį, todėl čia vyksta nuolatinės kontrolės. Klaipėdoje yra ypatingai daug jūros ir uosto policijos, kriminalinės policijos, taip pat ypatingi balsiosios NKVD daliniai. Su užnugariu Klaipėda turinti labai menką susisiekimą; traukinys iš Klaipėdos į Kauną ir atgal einas tik vieną kartą per dieną.

Ir Lietuvoje žydai persekiojami

"Ludwigsburger Kreis-Zeitung" š.m. vasario 2 d. straipsnyje apie sovietų akciją, nukreiptą prieš žydus, tarp kitko, rašo, kad ir sovietinėje Lietuvoje esanti susekta "kosmopolitų ir mišrioniškai žydiškų nacionalistų" grupė.

Latvijoje išnyksta vietovės

"Fuldaer Zeitung" š.m. vasario 2 d. numeryje rašo, kad Latvijoje, Ventspilės, Rygos, Madonos, Liepojos ir kt. srityse, didelis skaičius valsčių ir vietovių yra panaikinta. Priežastis nurodoma - "dėl sumažėjusio gyventojų skaičiaus". Pasak laikraščio, šių kaimų ir vietovių "panaikinimas" yra nuolatinių Latvijos gyventojų deportacijų paseka.

IŠ PAVERGIOS TĖVYNĖS

Sugrižusieji pasakoja

Kiekviena diena vertėtų į dienoraštį užrašyti

Motina, duktė ir anūkė, darbininkės iš Karaliaučiaus, nuo 1947 m. iki 1951 m. gyvenusios Lietuvoje, pasakoja jas apklausi-
nėti atvykusiam mūsų bendradarbiui, kad tai, ką jos matė ir išgyveno Lietuvoje, kiekviena dieną vertėjo užrašyti į dienoraštį. Jauniausioji iš jų, 10 metų mergaitė, buvusi gerai išmokusi lietuviškai ir, nors dabar jau nebekalba, bet dar supranta. Jos visos labai džiaugėsi, sutikusios lietuvi ir jį maloniai priėmė.

1947 m., Karaliaučiuje užėjus skurdui ir badui, senoji motina pirma pati viena išvykusi į Lietuvą. Pėkeliui išlipusi iš traukinio, kuriuo pasislėpusi važiavo, ir pėsčia pasiekė Nemuną ties Kaunu. Su kitomis moterimis perėjo upę ledu ir jau mieste pasikėlė į kalną. Čia nusprendė belstis į pirmąjį namą. Jei buvė labai nedrausmė ir iš gėdos verkusi, bet jos draugė pasibeldė ir jos buvusios lietuvių priimtoms, gavusios taukų, duonos, cukraus ir, pagaliau, social pavalgiusios.

Vėliau ji pradėjusi po Kauną elgetauti. Vokiečių buvę pilna mieste. Visi išbadėję ir atrodo siaubingai. Kai kurie vietiniai

žmonės, pamatę tokius suvargusius vokiečius klaidžiojant gatvėmis, net apsiaverkdavę. Kai kurie buvę iš bėdo sutinę. Keli vokiečiai Kaune mirė gatvėje, nes, gavę maisto, per daug jo prisivalgė. Ji irgi susirgusi nuo pieno.

Vienoje vietoje kunigas net per pamokslą paskelbęs, kad žmonės padėtų išbėdėjusiems vokiečiams pabėgėliams. Toje vietoje kai kurie vokiečiai surinkę daugiau kaip 1000 rublių. Senoji motina grįžusi į Karaliaučių su pilnais krepšiais maisto ir 600 rublių pinigų. Vėliau jos visos trys išvykusios Lietuvon ir ten likusios iki gražinimo 1951 m.

Jauna mergaitė - keršto auka.

1948 m. gale, žiemą, viename miške buvo didelis susišaudymas tarp partizanų ir milicijos. Vienas rusas buvo sužeistas į vidurius, bet partizanų nė vienas nebuvo pagautas. Kitą dieną, tai buvę tuoj po Kalėdų, rusai su stribais atvyko į vietą ir visur darė krata. Suėmė vieną jauną mergaitę, apie 17 metų amžiaus. Buvę labai šalta, bet rusai liepė jai keletą valandų stovėti lauke vieną suknelę. Tai buvusi labai graži mergaitė, ilgais, šviesiais plaukais. Gyvenusi su savo motina. Dukterį rusai išsi-vežė ir uždarė į kalėjimą. Motina nešdavusi jai valgyti ir turėjusi vilties, kad dukterį paleis. Tačiau vieną kartą, išvykusi dukters lankyti, ir pati neregrižo. Taip pat ir jos svainis buvęs suimtas ir išvežtas. Buvę pasakojama, kad svainis gavęs 8 metus, motina 4, o duktė 10 metų kalėjimo. Jie buvę išvežti į Sibirą. Visą jų inventorių ir gyvulius milicija išsigabenusi.

Invalidais ir ligonimis niekas nesirūpina

Vienoje mažoje stotelėje mačiusios pamėšusią moterį, kuri buvusi inteligentė ir tik persekiojimų pasėkoje išėjusi iš proto. Ja niekas nesirūpinęs ir žiemomis metu matė ją stovint basą vandenyje. Senais žmonėmis ir invalidais taip pat niekas nesirūpina. Tik labai sunkūs ligonys priimami trumpam laikui į ligoninę. Vaikų padėtis taip pat sunki. Kolchoze kolchozininkų vaikai nieko negauna, atlyginimo norma maistu skiriama tik dirbantiems. Tik nuo 1950 m. pradėta mokėti vaikų priedai, - nuo trečiojo vaiko mokama po 30 rublių į mėnesį. Šeima su trimis vaikais nieko negauna.

Nepamirškite mūsų!

"Die Litauer haben uns vom Hunger gerettet, wir bleiben ihnen immer dankbar", - baigia savo pasakojimą šios vokiečių. Lietuvoje lietuviai kalbėję, kad, jei jiems tektų taip elgetauti Vokietijoje, vargiai ką gautų ir jie turėtų badauti. "Tai yra tiesa, mes žinojome, kad tai yra tiesa... Ką mums lietuviai padarė, joks vokiečių niekad nepadarė". Kai motina sirgusi, ūkininkas rogėmis vežęs ją pas gydytoją ir nieko už tai neėmęs. Žmonės Lietuvoje jas ne šelpdavo, kai paprašydavo duonos, bet ir apnakvindavo, ir priimdavo ilgiau pabūti. Patys žmonės, kartais neprašomi, kviesdavo pavalgyti, nes matė ir atjautė jų

INFORMACIJOS

vargą. Jos negali suprasti, kodėl rusai taip labai lietuvių nenkenčia ir taip blogai su jais elgiasi. Vokiečių atžvilgiu rusai paskutiniaisiais metais ėmė elgtis daug geriau.

Kai jos rengėsi išvykti Vokietijon, daug žmonių Lietuvoje, atsisveikindami, prašė: "Papaskokite užsienyje, kaip mes kenčiame! Pas mus skurdas ir badas ir daug žmonių, inteligentų ir kunigų, turi gyventi miškuose. Nepamirškite mūsų!"

"Savanoriškai" rašosi į kolchozus.

Taip pat 1951 m. grįžusi iš Lietuvos jauna vokiekaitė pasakoja, kaip Lietuvos ūkininkai "savo noru" rašosi į kolchozus.

Tai buvo 1949 m. pavasarį. Prieš tai jau ištisus metus buvo "aiškinama", kaip bus gera, įvedus kolektyvinių ūkių sistemą. Tačiau ūkininkai tik klausėsi, bet nepritarė. Buvo siūloma paduoti prašymus. Ir į tai niekas nereagavo. Rudenį buvo uždegti tokie dideli mokesčiai, kad turintieji gyvulių, buvo priversti ti juos visus parduoti, kad galėtų "skolas" valstybei sumokėti. Bet ir tai nepadėjo - niekas į kolchozus nestojo.

Tada 1949 m. staiga visas kaimas buvo apsuptas enkavedistų. Jie vaikščiojo iš ūkio į ūkį su jau paruoštais "prašymais", kuriuos reikėjo tik pasirašyti ir jau būsi išgelbėtas iš visų rūpesčių. Atėjo ir pas tos vokiekaitės šeimininką trys civiliai apsirengę rusai ir vienas lietuvis komunistas. Prasidėjo "derybos", kurios truko apie valandą laiko, kol enkavedistai įpykę tvėrė ūkininką už pakarpos, išspraudė abi jo rankas tarpdurin ir, privėrė duris, suspaudė abiejų rankų pirštus. Po to dar jį apspardė, išvedino sabotažininku ir Amerikos šnipu ir, keikdam, išėjo.

"Tokių vaizdų Lietuvoje buvo tūkstančiai", - baigia pasakoti vokiekaitė.

